

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

24 An data ob causam, vel co[n]ditionem causa aut conditione non
subsequente, teneant in conscientia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

in cap. Cum locum, de Sponsalibus, Siluester verb. Metus, qua. s. s. Ex quibus patet octo esse, quae ipso iure sunt irrita, eo quod ex metu fiant. Primo, omnis elemosina, & donatio quevis, quae ex sua conditione exigat ut gratis, & liberatiter fiat: Secundo, Matrimonium, cap. Veneri secundo, & cap. Cum locum de Sponsalibus. Tertio, Promissio dotis, vel solutio. l. Si mulier. s. Si dos. ff. De eo, quod metus causa. Quarto, iurisdicção per metum extorta non transferitur, qualis est electio Praelati, cap. Vbi periculum. s. Ceterum, de Elect. in Sexto, & prorogatio iurisdicçãois. l. 2. ff. de Iurisdicção. Quinto, auctoritas tutorum metu extorta. l. s. Finali. ff. De Auctoritate tutorum. Sexto, Absolutio ab excommunicatione, ut diximus in materia de excommunicatione. Septimo, testes testamentorum, qui testamento assunt. ff. de Testamento. Octavo, & ultimo, vorum metu ab homine iniuste inculco factum, cap. 1. De his, quae vi, metuus causa sunt.

Tertio queritur, An caetera modo numerata, praeter donationem metu factam, accepta teneant in conscientia? In hoc Iurisperitorum est opinio, caetera tenere, sed in iudicio repeti posse officio iudicis, & per actionem siue exceptionem metus causa. At verò Theologorum est opinio, ut aiunt Siluester, Angelus, & Almatius locis supra citatis, non tenere in conscientia, quodetscunque metus est cadens in constantem virum: & ita est dicendum, quodocumque res est accepta per donationem metu factam, qualia sunt elemosinae, testamenta, & legata, & alia huiusmodi: quia donatio ex vi, & natura sua habet, ut sit liberaliter, & gratuita rei concessio, ac quod metu extorqueatur, non est liberaliter, & gratuito donatum. Item si metus non esset, res non donaretur, ergo per metum involuntarie donatur. Iurisperitorum verò sententia non intelligitur de iudicio interiori, sed de exteriori, in quo, officio iudicis res per metum datur, & acceptas restituere quis cogitur vi actionis quod metus causa.

Sequitur ex dictis, venditionem rei metu factam iusto tamen pretio, in conscientia esse validam, & etiam in foro exteriori, nisi quod in foro exteriori si metus sit iustus, siue grauis officio iudicis reuocatur. Idem dicendum de locatione metu facta, sed iusto pretio.

Quarto queritur, An iuramentum metu extortum habeat vim obligandi in conscientia. v. g. metu mortis promittit quis latronibus iuramento pecuniam se daturum, An in conscientia obligetur pecuniam solvere, ne iuramentum frangat: De hac re diximus in tractatu de Iuramento, cum ageremus de secundo Praecepto Decalogi.

In praesentia breuiter dicamus, inter omnes conuenire tam Iurisperitos, quam Theologos, iuramentum, quantumvis metu extortum, si absque interitu aeternae salutis, hoc est, si absque peccato possit impleri, cum fiat in materia aliquo iusta, in conscientia vim habere obligandi, quale est iuramentum praedictum. Quod si dicas, simplex promissio ex metu latroni facta non valet, ergo nec iuramentum tenet: Probat, quia iuramentum promissioni simplici adiectum confirmat promissionem, ergo si promissio aliquo qui est licita, iuramentum tenet. Respondetur ex ijs quae diximus in tractatu de contractibus, disparem esse rationem in promissione simplici, vel iurata, quia promissio simplex non habet obligationem aliunde, quam à libero consensu promittentis: at metus cadens in constantem virum, tollit liberum consensum. Et ita simplex promissio metu facta manet absque obligatione: sed quando promissio est iurata, tunc habet obligationem aliunde, nimirum à iuramento promissioni adiecto: Nam propter Deum adductum in testem, debet omne iuramentum aliquo licitum impleri.

Secundo dicimus, in foro exteriori civili, aut Ecclesiastico, dari exceptionem contra iuramentum metu extortum, & hoc fit in personam eius, qui ex malitia iuramentum extorsit. Tertio, etiam in foro exteriori non daretur absolutio à iuramento metu extorto, is qui iniuste per metum iuramentum extorsit, tenetur in conscientia restituere accepta per iuramentum dictum, quae sunt donata per metum, & consequenter non liberè, & gratis, ac promde involuntarie.

Postremo, hac eadem dicimus de quocumque alio iuramento, ad redimendam iniquam vexationem factò.

Quinto queritur, An metus debeat esse iustus, hoc est, cadens in constantem virum, ut locum habeant ea quaecumque haecenus diximus? In hoc inter leges iuris Civilis communis videtur esse aliqua repugnantia. Nam in l. s. Qua oneranda, in fine. ff. Quam rem alio non statuer. coartat satis esse metum qualemcumque. At verò in l. Vani timoris. ff. De Reg. iuris, & l. Metum. ff. De eo quod metus causa, aperè dicitur, vani timoris nullam esse excusationem.

Siluester, & Angelus locis supra citatis, aiunt, quidquid leges iuris Civilis decernant, obligationem esse in conscientia restituendi quidquid est acceptum per donationem qualemcumque metu factam.

In hac re primò dicimus, in foro exteriori leges non dare actionem, quod metus causa, quodocumque metus est leuis, & hoc est quod leges supra citatae decernunt. Secundo, in conscientia videndum est, an metus, qualiscumque fuerit, sit causa finalis donationis, an causa tantum impulsiva. Si est causa finalis, tunc verum est, quod aiunt Siluester, & Angelus, donationem, non valere, quia si metus etiam leuis abesset, donatio non fieret: Si verò tantum est causa impulsiva, donatio valet, quia etiam, metu sublato, donatio fieret, & metus solum fuit causa, ut factus, & citius donatio fieret, non tamen simpliciter, ut fieret.

Sexto queritur, An si metus solum sit reuerentia, teneat donatio per metum facta? Iurisperiti affirmant tenere, ex l. s. Qua oneranda supra citata. Vt v. g. Si patronus accipiat aliquid sibi datum à libertò ob metum, quo libertus reueretur patronum, si filius ob reuerentiam metum, se obligauerit ad soluendum ex suo as alienum pro patre, ita ut fidem patri dederit se soluturum. Si vxor non reuocet venditionem, aut renunciationem iuris hypothecae ob reuerentiam mariti: Si clericus non reuocet renunciationem beneficij, vel alterius iuris Ecclesiastici, ob reuerentiam Episcopi. Idem de seruo respectu Domini, & de subdito respectu Principis. Siluester tamen, & Angelus locis supra citatis, similiter aiunt, quidquid leges decernant, obligationem esse in conscientia restituendi, quod est acceptum per eiusmodi donationes.

Dicendum igitur est sicut in dubio praecedenti. Primo, in foro exteriori per leges non dari exceptionem, Quod metus causa, quando metus est reuerentiae. Secundo, in conscientia, si reuerentiae metus, est causa finalis donationis, donatio non valet, quod aiunt Siluester, & Angelus. Tertio, si reuerentiae metus solum est causa impulsiva donationis, tunc in conscientia donatio valet. Et patet ex dictis, nam tunc metus solum fuit causa ut donatio citius & facilius fieret, non tamen, ut simpliciter fieret.

An data ob causam, vel conditionem, causa, aut, conditione non subsequente, teneant in conscientia.

CAPVT XXIV.

PRIMO est notandum, quatuor esse, quae in donationibus, aut alijs contractibus. Solent adijci, quae communiter à Iurisperitis, & Theologis dici solent conditio, modus, demonstratio, causa. Secundo est notandum, conditionem esse suspensionem, id est, dispositionem actus, siue contractus ex euentu incerto futuro appositam, in quem euentum dispositionis facta est collatio. ff. Si certum petatur. l. Itaque. v. g. lego, vel promitto Titio partem meorum bonorum, si fuerit Consul, vel si vxorem duxerit, est conditio: Et conditione expleta, purificatur, ut communiter Iurisperiti loquuntur, omnis conditionalis contractus. Instit. de Verbo obligationib. s. Ex conditionalibus.

Item

Item conditio vt suspendat dispositionem, debet esse de futuro euentu, non de præterito, vel de præfenti, quia præterita, aut præfentia sunt in actu posita. Item, non debet esse de futuro certo, quale est, si moriar, si eras oriatur sol: nam futura certa causas habent determinatas vt sint, & ita sicut præterita, & præfentia, ita etiam futura certa non suspendunt conditiones. Item datum sub conditione non est statim debitum, nec valet nisi expleta conditione, *Gloss. in e. Verum de Condition. appof. & l. Qui sub conditione. §. Fin. ff. de Condition. & demonstrat.* Tertio notandum, ex legibus colligi, conditionem esse clausulam adiectam per particulam (Si) Vt, v. g. lego, vel dono Titio, si consul fuerit. Item est conditio, quando adijciuntur clausulae per particulas æquiuales particula (Si) Sunt autem æquiuales particulae (Cum) vt, lego Titio cum fuerit consul. Item particula (nisi) Vt, vendo tibi librum tanti, nisi alius intra mensem conditionem fecerit meliorem, quia sensus est, si alius fecerit, non vendo: Et particula (alioquin,) vel (aliàs) Vt, scribes mihi librum intra mensem, alioquin decem pennis nomine mihi dabis, sensus enim est, si non scripseris, &c. Et particula (Aut) vel (Sine) alternatiuè, vt relinquo prædia propinquis, aut liberis, sensus enim est, si non sunt propinqui, remant liberi. Et particula (Quamdiu) Vt, lego in decem annos, quamdiu te possideris haereditas mea. Et particula (Donec) vel (Quousque) vel (Dum) (Quando,) (Quandocumque) vel (Vbi) Vt lego illi, quando, vel vbi nupierit, vel lego uxori, donec, vel, dum erit cum filio meo.

Quarto notandum, Modum esse omnem qualitatem adiectam dispositioni. *l. Obligationum. §. Natus. ff. De Actionib. & obligat. sit exemplar. Do, vel lego tibi, vt hoc aut illud facias.* Porro modus est, quando adijciuntur clausulae per particulam (Vt) vel per particulas æquiuales: Sicut autem æquiuales particulae, hæc quæ sequuntur: (Dummodo) & (Ne) Vt, Titium hæredem instituo, ne fidei commissa ex testamento Sempronij retineat: quorum vt horum sensus est hæc, vt non retineat. Item particula (Ad) vel particula (Pro) Vt, Titio lego mille ad hospitalem domum faciendam, vel pro cura mei corporis sustinenda, vel particula (In) vel (Nomine) Vt, lego Titio mille in hospitali domo facienda, vel nomine puellarum maritandi, vel redimendi captiuos.

Quinto notandum, Modum adiectum non suspendere, sed statim valere donationem, vel contractum, statimque debere rem donatam sub modo, & statim peti posse exhibita cautione de modo adiecto seruando. *l. Qui hæredi. §. Fin. & l. Quibus diebus. §. Tertullius. ff. de Condition. & demonstrat. & l. c. de Donationib. qua sub modo, & Glossa in capite supra citato de Conditionib. appof. Et in isto differ. modus à conditione: nam conditio suspendit, vt diximus, donationem, & contractum.*

Sexto notandum, Demonstrationem esse clausulam, quæ adijciuntur, certificantem nos ex aliquo præterito, vel præfenti accidente rei, quæ geritur. *l. Certum. ff. Si certum petatur, vt, lego uxori meæ vestem senecam, quam habeo in arca causa, vel vestem, quæ eius causa parata est. Vendo agrum intra hos, aut illos confines existentem: Vendo domum Titij Palatio contiguam.*

Septimo notandum, Causam esse clausulam, quæ adijciuntur, significantem finalem causam donationis, vel contractus. Significatur autem causa per particulam (Quia) vel alias similes, vt, lego Titio centum, quia negotia mea gessit, vel quia res meas curauit, vel quia filium meum instituit.

Porro causa potest esse duplex, vel finalis, nimirum propter quam donatio, vel contractus fit, quæ non subsistente non fiet: impulsiva, quæ est causa, vt facilius, vel citius, vel promptius donatio, vel contractus fiat: quæ non existente heret alioquin donatio, vel contractus in singulis, sed non ita facile, cito, vel commodè.

His positis, dubium est, An conditio appositæ contractum vitiet? Respondetur, si est contra substantiam contractus, vitiat eum: si verò solum est contra accidentia, non vi-

tiat, quia quantumuis accidentia rei tollantur, vel mutentur, manet substantia. Quæres, Quid si conditio appositæ sit impossibilis, vitiat ne contractum? vt, lego, vel dono Titio mille, si digito cæcum tetigerit: Respondetur, omnis conditio impossibilis appositæ contractui, vel donationi, habetur pro non adiecta in vtroque iure, Ciuili, & Canonico, *Instit. de Hæred. §. Impossibilis, & cap. Finali de Pactis.* Secundo, conditio turpis habetur pro non adiecta *cap. Verum de Condit. appof.* Sit exemplum, Titius dotauit Ecclesiam, & fecit illam consecrari appositæ conditione quod res talis Ecclesie non esset sub ordinatione Episcopi, quia est conditio contra Canones Ecclesiasticos. Tertio, conditio adiecta retrahens à matrimonio habetur pro non adiecta in donationibus, legatis, vel testamentis. Exempli gratia: Caus legauit Titius 200. si non nupierit: si verò nupierit, 100. si postea nubat, debet habere 200. vt colligitur ex *l. Titia, si non nupierit. ff. de Condition. & demonstrat.* Quarto, Condicio adiecta in donationibus, legatis, vel testamentis, quæ retrahit ab ingressu religionis, habetur pro non adiecta. v. g. Titius reliquit 100. filie suæ, si nupierit: Si verò religionem ingressa fuerit, tantum 50. Si postea religionem ingrediatur, debet habere 100. *Sinester in verb. (Hæreditas 4.) quæst. vltima, & est communis sententia.*

Quæres, An hoc idem sit dicendum, si relictum fuerit non illi, sed extraneæ femina? Duae sunt opiniones, vna, asserens non esse idem: est Alberici apud Sanezum *l. bo supra citato*: quia filia, inquit, tale vitæ subsidium est debitum, non autem extraneæ. Altera opinio eandem asserit esse rationem de extraneæ, ac de illa, quia est conditio retrahens ab ingressu religionis adiecta, & turpis, quæ in iure talis censetur. Sic Sinester *l. bo supra citato, & alij ab eodem citati, & est verior opinio.*

Primo quantum, quæres, & quomodo Ecclesiasticum, & Ciuile ius habeant pro non adiecta conditionem impossibilem, aut turpem? quod est quærens, in quo sensu hoc ius sit intelligendum: quia fieri potest, vt quia quis nullum consensum habet faciendi, quod promittit, conditionem impossibilem, aut turpem adiectam, nec est credendum Ecclesiam promissionem tanquam ratam, & firmam habere, in qua nullus adest promittentis consensus.

In hac re dicimus, primo ex iure naturali, quando non est consensus in contractu, donatione, pollicitatione, aut quacunque alia obligatione, in conscientia non valet huiusmodi contractus, vel obligatio, nec in hoc Ecclesia potest facere, vt teneat, quia vbi in contractu abest consensus, substantia contractus tollitur. Secundo in dubijs, nimirum quando dubium est, an quis consenserit, an non, tunc Ecclesia iure optimo præsumit valere contractum, quando adiecta est conditio impossibilis, aut turpis, vel quæ retrahit à matrimonio, vel religione, quia in dubijs ob fauorem matrimonij, vel religionis, vel obligationis contractæ iure optimo censet Ecclesia consensum adfuisse, & consequenter tanquam ratam, & firmam habet contractum, ac si conditio impossibilis, vel turpis adiecta non esset: quoniam in dubijs iusta est præsumptio, vel fictio consensus. Sic Medina *de Rebus restituentis, quæst. 23. & Sotus in 4. Dist. 29. quæst. 2. art. 2. Pauclanus eod. libro, & Dist. 9. 2. art. 5. conclus. 5.*

Secundo quæritur, An donatio sub conditione, vel modo facta reuocari possit? In hoc dicimus, Primo quandocumque conditio pendet ex futuro in certo euentu, reuocari non potest, quia ex futuro conditio pendet, ergo non impleta conditione, sed adhuc pendente reuocari non debet, vt colligi videtur ex *l. Posterior. §. Videamus. ff. Qui potio. in pignus habeant.* Secundo, expleta conditione, reuocari non potest, quia illa expleta, donatio facta est vera, & absoluta. Sic Sinester *verb. Donatio. quæst. 15.* Tertio, si modus adiectus donationi fuerit causa finalis contractus, vel donationis, & seruatus non sit, tunc reuocari potest donatio contractus, vel donatio sub modo facta. Bartolus in *l. 2. §. fin. ff. de Donationib.* Si verò non

fit causa

fit causa finalis, sed tantum causa impulsiva, tunc non reuocatur etiam cessante modo, *vt colligitur ex l. Mutuus. ff. de Manumissionibus.*

Ex dictis colligitur quid sit dicendum, quando donatio est sub modo in fauorem causae piae: Nam si dabitur sit, an modus adiectus sit causa finalis, an impulsiva tantum, iudicandum est in fauorem piae causae, ita vt pia causa iudicetur tunc tanquam finalis causa.

Tertio quaeritur, An demonstratio donationi, vel contractui adiecta, si falsa sit, reddat contractum nullum? De hoc Siluester *verb. Conditio. quest. 7.* Et dicimus primo, quandoque apparet siue constet de re legata, vel donata per verba praecedentia, tunc licet demonstratio sit falsa, non est irrita donatio. Gratia exempli, si quis dicat lego, aut dono uxori vestem meam purpuream, quae eius causa facta est, valet legatum, licet non sit eius causa facta, quia dare legata, ex voluntate legantis constat, *vt colligitur ex l. Mutuus. ff. de Auro. & argenteo.* Item si dicat quis: lego, vel dono centum, quae in dotem accipit, licet falsum sit esse centum, valet legatum, similiter, si dicat quis: lego decem, quae sunt in arca, valet legatum, etiam si solum sint quinque. Secundo quando de re legata, vel donata non constat, nihil, quia nulla est, tunc falsa demonstratio reddit nullam donationem, vt colligitur ex praedicta lege. Q. Mutuus. Vt si dicat quis: lego uxori meae vestem, quae eius causa parata est, si nihil sit paratum, legatum non valet. Idem si dicat, lego dotem, si nihil sit in dote. Eodem modo, si Caius dicat, Titium filium meum heredem instituo, si nullus ad sit Caii testantis filius: Ita etiam, si dicat lego decem, quae sunt in arca, si nihil sit in arca. Idem est si dicat: Lego Titio decem, quae Caius mihi debet, si Caius nihil debeat, legatum non valet. Idem pariter est, si dicat: lego Titio bouem meum, si non est bos, sed equus. Valeret tamen si de voluntate constaret, vt pote, quia equum illum communiter vocare solebat bouem. Idem quoque e conuerso valeret, si diceret: lego hunc equum, & est bos. *l. Quis extrinsecus de Verb. oblig.* quia per demonstrationem quasi digito factam constat de corpore. Ad eundem modum valeret, si diceret: Instituo heredem Titium fratrem meum, cum tamen non sit frater, sed communiter tamen solebat eum appellare fratrem.

Quaestio hic esse poterat quinta, An acquisita per legitimum praescriptionem sint in conscientia restituenda? Item sexta, an acquisita per contractum, cui deest debita iuris solemnitas, sint restituenda in conscientia? Septima, item, An acquisita per venationem, vel piscationem prohibitam, sint in conscientia restituenda? Item octaua, an qui ligna caedunt, vel animalia pascunt, sint obligati in conscientia ad aliquid restituendum? Item nona, an qui gambellas, vel tributa defraudant, debeant aliquid in conscientia restituere? Verum de his omnibus diximus in tractatu de Domino rerum, acquirendo, vel amittendo. Decima rem quaestio esse poterat, an sint in conscientia restituenda bona perditia, vel inuenta ab alio? Item bona derelicta, & occupata ab alio? Item bona aliena permixta? Item bona vacantia? Item bona mixta? Item bona incerta? Item thesauri incerti? sed de his omnibus dicemus infra.

Quantum sit restituendum.

CAPVT XXXV.

REGLA generalis est, tantum debere restitui, quantum satis est ad aequalitatem, vel debiti, vel damni dati compensandum: ita vt si quantitas debiti, vel damni illati est certa, tantum debet restitui: Si vero est incerta, restitui debet tantum, quantum iudicabitur arbitrio prudentis, & boni viri, consideratis omnibus circumstantiis rei, loci, temporis, & personae, vt fieri debet in restitutione famae, honoris, homicidij, fructuum speratorum, & latro-

rum, seminum, iurium, lucri cessantis damni emergentis, & similibus. *l. Certi conditio. ff. De rebus cred. Instit. de Verbo. obligat. in principio. & l. 1. C. de Sententi. quae de eo, quod interest, Nauar. cap. 17. num. 27.*

Primo quaeritur, Quo modo sint restituendi fructus rei alienae? De hac quaestione diximus in primo capitulo, vbi diximus de fructibus restituendis tam a possessore bona fidei, quam mala, quae distinguenda videbantur.

Secundo quaeritur, An, & quo modo lucrum cessans sit restituendum? De hac quaestione dictum est in tractatu de Delictis, cum de Vltura ageremus.

Tertio quaeritur, An, & quo modo damnum emergens sit restituendum? Huic etiam quaestioni responsum est loco supra citato.

Quarto quaeritur, Quando, & quo modo rei alienae aestimatio sit restituenda, quando ea res perijt, deteriorque facta est apud morosum, quem vocat Canonista, debitorem? De hac quaestione supra in capitulo primo.

Quinto quaeritur, Quando, & quo modo is, qui impedit alium a consecutione alicuius boni, restituere teneatur? De hac item quaestione supra in eodem capitulo.

Sexto quaeritur, Quando, & quo modo impensa, & emolumenta, quae a Iuriconsultis Meliorationes appellantur, in re aliena facta detineri in conscientia possint? De hac etiam quaestione dictum est eodem primo capitulo, vbi etiam distinguimus de impensis, & emolumentis in re aliena factis à bona, & mala fidei possessore.

Cui sit restitutio facienda.

CAPVT XXXVI.

DE hac re tractant Theologi, & Canonistae. S. Thomas 2. 2. *quest. 62. art. 5. & 8.* Caietanus eo loco, Paludanus in 4. *Distinct. 15. quest. 2. art. 4. dub. 3.* Scotus eod. lib. *& Distinct. quest. 2. art. 4. §. 4.* Gabriel eod. lib. *& Distinct. quest. 2. art. 3. dub. 3.* Medina de rebus restituendis *quest. 3. causa 16.* Sotus lib. 3. de Iustitia *quest. 7. art. 1. ad tertium.* Couarruias in Reg. peccatorum par. 3. *l. nu. 3.* Nauar. in cap. 17. num. 92. *& 93.* Siluester *verb. Restitutio 8. quest. 2. 3. 4. & 5.*

Notandum est, inter omnes conuenire, rem alienam, siue male acceptam, siue male retentam, siue bona fide acceptam, ac retentam, esse restituendam Domino. Per Dominum autem intelligitur is, qui habet rei dominium, & proprietatem, vel habet quasi dominium, vel habet vsum fructum, vel vsum, vel possessionem. Domini autem nomine accipitur in praesentia administrator, procurator, dispensator, custos, qualis est pignoris, pecuniae depositarius, commodatarius, curator, tutor, & omnis, qui iusto titulo rei alienae est possessor, qualis est sanctorum vestis efficienda, & lotor lauanda vestis. Nauar. cap. 17. num. 28.

Primo quaeritur, Cui sint bona incerta restituenda? Notandum est, in praesentia bona incerta appellari ea, quorum Dominus ignoratur: Item & ea, quorum quantitas, & summa quae est restitutioni obnoxia, est incerta: Item & ea, quae perditia sunt inuenta ab alio, & tamen Dominus ignoratur. De his est nobis sigillatim dicendum. Ac primo de his, quorum Dominus ignoratur. De quibus conuenit inter omnes, primo esse diligentiam adhibendam ad inueniendum Dominum rei: quia non adhibita, etiam si res pauperibus detur, debet iterum restitui Domino res data pauperibus; si Dominus comparuerit, & sibi imputet secundam restitutionem, si donauit pauperibus diligentia non adhibita, quia non quaesuit Dominum rei, cum posset alioqui commodè quaerere, quem procul dubio si quaesisset, inuenisset. Ex quo sequitur non esse obligationem restituendi, si res est semel data pauperibus post diligentiam adhibitam in quaerendo Domino rei.

Item conuenit inter omnes, quandoque quaesitus est Domi-